

Eerste college algoritmie

9 februari 2012

Introductie

1

- eerste college: 9 februari 2012
- eerste werkcollege: 9 februari 2012
- **tentamen**: dinsdag 12 juni 2012, 10.00–13.00
- **hertentamen**: dinsdag 31 juli 2012, 10.00–13.00

3

- drie programmeeropdrachten in C++
- nadruk op toepassen van besproken probleemoplossingsmethoden
- bij voorkeur in tweetallen
- alle drie voldoende (≥ 6)
- **if** (tentamen gehaald)
 - if (programmeerwerk in orde)
 - eindcijfer = $\frac{2}{3}$ tentamencijfer + $\frac{1}{3}$ practicumcijfer;
 - else
 - (nog) geen eindcijfer;
 - else
 - eindcijfer = tentamencijfer;

5

7

- docent: R. (Rudy) van Vliet
rvliet@liacs.nl
- werkgroepbeider: Jan van Rijn
jvrjn@liacs.nl
- website: www.liacs.nl/home/rvliet/algoritmie/
- **college**: donderdag 11.15 – 13.00 in zaal Plein (alleen 1 maart in zaal Archipel)
- **werkcollege**: donderdag 13:45 – 15:30 in zaal Plein (of Palestuin)

2

Bij dit college behorende **boek**:

Anany Levitin

Introduction to The Design and Analysis of Algorithms
third edition (verwijst op www.voor.second.edition)
Addison-Wesley, 2012

4

Een **algoritme** is een opeenvolging van **onduidelijk** omschreven instructies die leiden tot een oplossing van een probleem. Het algoritme geeft voor elke willekeurige legale invoer van het probleem de vereiste uitvoer in een **eindig** aantal stappen (in eindige tijd).

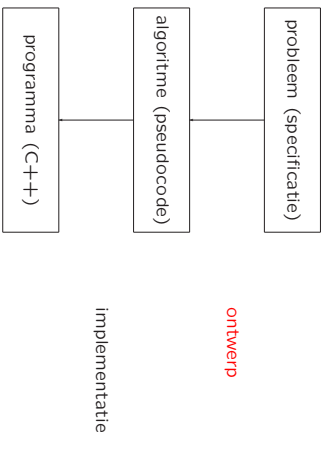
In de praktijk willen we dat een algoritme **effectief** is, dat wil zeggen binnen redelijke tijd klaar is, en liefst zo snel mogelijk (**efficiëntie**): **complexiteit** van een algoritme.

Het woord algoritme is afgeleid van **Abu Ja'far Muhammad ibn Musa al-Khwarizmi** (ca. 780–850), een belangrijk Arabisch wiskundige uit de middeleeuwen.

6

1. **eindigheid**: stopt na een eindig aantal stappen
2. **bepaaldheid**: bestaat uit onduidelijk omschreven stappen
3. **invoer**: het is duidelijk wat geldige invoer is
4. **uitvoer**: er kan bewezen worden dat de correcte uitvoer wordt gegeven voor elke geldige invoer
5. **effectiviteit**: de stappen zijn voldoende eenvoudig en het antwoord wordt binnen redelijke tijd gegeven

8

9

In dit college bekijken we enkele belangrijke **ontwerptechnieken** voor het algoritmisch oplossen van problemen:

- * brute force/exhaustive search
- * divide and conquer
- * backtracking
- * branch and bound
- * dynamic programming
- * greedy approach

11

Euclides van Alexandrië (ca. 325 – 265 (voor Christus))

Prominent wiskundige uit de oudheid, vooral bekend vanwege zijn verhandeling over meetkunde: De Elementen.

13

Het volgende algoritme (genoteerd in gewone taal) berekent $\text{ggd}(m,n)$ door van alle integers $\leq \min(m,n)$ te proberen of ze m en n beide delen.

Algoritme 2:

- Stap 1** Bepaal $\min(m,n)$ en ken de waarde toe aan t ;
- Stap 2** Deel m door t , Als de rest 0 is, ga naar Stap 3; anders ga naar Stap 4;
- Stap 3** Deel n door t , Als de rest 0 is, dan is t de ggd, dus return t en stop; anders ga naar Stap 4;
- Stap 4** Laag t met 1 af en ga naar Stap 2;

Merk op dat –in tegenstelling tot het algoritme van Euclides– dit algoritme fout gaat als m of n nul is. Er moet hier dus gelden: $m \neq 0$ en $n \neq 0$.

15

- ontwerpen van algoritmen: [Algoritmiek](#), [Datastructuren](#)
- hoe beschrijven we het algoritme?
- correctheid bewijzen: [Programmeren & correctheid](#)
- analyse van algoritmen: [Complexiteit](#)
 - efficiëntie
 - . theoretische analyse: tijdcomplexiteit, ruimtecomplexiteit
 - . empirische analyse: testen
 - optimaliteit: bestaat er een beter algoritme?

10

Probleem: Gegeven twee niet-negatieve gehele getallen m en n (niet beide nul). Vraag: wat is de grootste gemeenschappelijke deler, genoteerd als $\text{ggd}(m,n)$, van m en n ?

Voorbeeld: $\text{ggd}(60,24) = 12$; $\text{ggd}(25,0) = 25$;
 $\text{ggd}(200, 441) = 1$; $\text{ggd}(588,495) = 3$.

Het algoritme van **Euclides** is gebaseerd op het herhaald gebruiken van de gelijkheid

$$\text{ggd}(m, n) = \text{ggd}(n, m \bmod n),$$

totdat de tweede parameter nul wordt.

Voorbeeld: $\text{ggd}(60,24) = \text{ggd}(24, 12) = \text{ggd}(12, 0) = 12$

12

Het **algoritme van Euclides** in **pseudocode** (anders dan die in het boek wordt gebruikt):

```

while n ≠ 0 do
  // elementaire operaties: deling en toekenning
  rest := m mod n;
  m := n;
  n := rest;
od
return m;
  
```

Zie ook dictaat en college [Programmeermethoden](#).

Er zijn nog andere algoritmen voor het berekenen van de ggd van twee getallen. We bekijken er twee. Welke van de drie is het efficiëntst?

14

Onderstaande methode vindt de ggd door m en n te ontbinden in hun priemfactoren. De ggd is dan het product van de gezamenlijke priemfactoren.

Voorbeeld: $60 = 2^2 * 3 * 5$ en $24 = 2^3 * 3$, dus $\text{ggd}(60,24) = 2^2 * 3 = 12$.

- Stap 1** Vind de priemontbinding van m ;
- Stap 2** Vind de priemontbinding van n ;
- Stap 3** Vind alle gemeenschappelijke priemfactoren;
- Stap 4** Bereken het product van de gemeenschappelijke priemfactoren en return deze waarde;

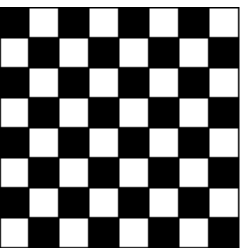
Vraag: vinden we dit eigenlijk wel een algoritme?

16

Andere bekende problemen die goed **algoritmisch** (al dan niet efficiënt) aan te pakken zijn:

- sorteren
- zoeken
- kortste pad in een graaf
- handreizigersprobleem
- vierkleurenprobleem
- convex hull probleem
- stabiele huwlijken
- vier-op-een-rij, schaken, go, ... (?)
- dames op schaakbord
- torens van Hanoi
- en vele andere

17

Een dominosteentje betekent precies twee vakjes van het schaakbord. De ogen op de steen zijn voor dit probleem niet relevant. Dit geldt ook (meestal) voor de kleur van de velden van het bord.

19

$$\begin{array}{r}
 1\ 2\ 3\ 4\ 5\ 6 \\
 c_1\ c_2\ c_3\ c_4\ c_5 \\
 5\ 0\ N\ A\ L\ 5 \\
 G\ E\ R\ A\ L\ 5 \\
 \hline
 R\ O\ B\ E\ R\ T
 \end{array}
 +
 \begin{array}{r}
 \\
 \\
 \\
 \\

 \end{array}$$

Hierin is c_i de overdracht, dus $c_i = 0$ of 1 ($i = 1, \dots, 5$)

1. Uit kolom 6: $T = 0$ en $c_6 = 1$.
2. Uit kolom 5: $1 + 2L = R + 10c_4 \Rightarrow R$ onteven.
3. Uit kolom 1: $c_1 + 5 + G = R \Rightarrow R \geq 5 + G > 5$, dus $R = 7$ of $R = 9$.
4. Uit kolom 2: $c_2 + O + E = O + 10c_1 \Rightarrow c_2 + E = 10c_1$. Als $c_1 = 0$, dan (c_2 en) $E = 0$, maar we hadden al $T = 0$. Gevolg: $c_1 = 1$, $E = 9$, $c_2 = 1$ en $R = 7$.
5. Doe de rest zelf.

21

Monkey puzzel: leg de 9 stukken zo in een vierkant dat op alle aangrenzende stukken boven- en onderkant van appels van dezelfde kleur precies aansluiten.

Het is eenvoudig in te zien dat de puzzel van de vorige sheet opgelost kan worden. Dit is echter niet altijd het geval: het al dan niet oplosbaar zijn hangt van de stukken af.

Stel bijvoorbeeld dat we 9 dezelfde stukken hebben:

puzzel kan opgelost worden

puzzel kan niet opgelost worden

23

Puzzel 1:

- Kun je een 8 bij 8 (schaak)bord geheel volleggen met dominostenen? (En zo ja, op hoeveel manieren?)
- Idem voor een 7 bij 7 bord
- Idem voor een 8 bij 8 bord waarbij de velden linksboven en rechtsonder zijn weggelaten
- Idem voor een 8 bij 8 schaakbord waarbij één wit veld en één zwart veld zijn weggelaten

18

Puzzel 2:

$$\begin{array}{r}
 D\ O\ N\ A\ L\ D \\
 G\ E\ R\ A\ L\ D \\
 \hline
 R\ O\ B\ E\ R\ T
 \end{array}
 +$$

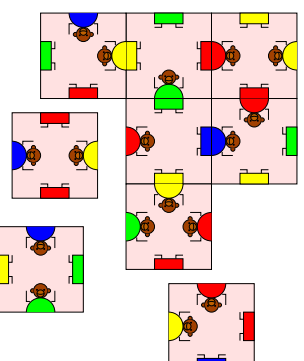
Elke letter stelt een cijfer voor (0, 1, ..., 9) en verschillende letters corresponderen met verschillende cijfers. Het cijfer 0 komt niet voor als meest linkse cijfer in een getal. (Dus i.h.b. is $D \neq 0$, $G \neq 0$ en $R \neq 0$.)

Om het makkelijkker te maken is gegeven dat $D = 5$.

Vergelijk ook Levitin, hoofdstuk 3.4, opgave 11 (zie tweede editie, hoofdstuk 3.4, opgave 10).

20

Puzzel 3: The Monkey puzzel

22

We bekijken de volgende **fundamentele datastructuren**:

- lineaire lijsten
- stapels en rijen
- priority queues
- grafen
- bomen

Zie ook: [Programmeermethoden](#).

24

Een **lineaire lijst** is een lineair geordende, eindige collectie gegevens van hetzelfde type.

Implementatie:

- array
- pointers
 - enkelverbonden lijst
 - dubbelverbonden lijst

Speciale lijsten:

- stapel
- rij
- priority queue

25

Een **graaf** G wordt gedefinieerd als een paar (V, E) , waarbij V een eindige verzameling is van **knopen** (vertices) en E een verzameling van paren van knopen: de **takken/pijlen** (edges). Een tak/pijl (u, v) verbindt de knopen u en v met elkaar.

Terminologie:

- ongerichte/gerichte graaf
- gewogen graaf
- paden en cycli
- samenhangend
- acyclisch

27

Adjacency matrix: de **ongegerichte** graaf wordt gerepresenteerd door een tweedimensionaal array int inhoud[n][n] (n het aantal knopen), waarbij inhoud[i][l] aangeeft of er een tak tussen i en j zit.

Adjacency list: de **ongegerichte** graaf wordt gerepresenteerd door een eendimensionaal array buur* inhoud[n] (n het aantal knopen), waarbij inhoud[i] de ingang is tot een lijst van buuren van knoop i .

Adjacency list representatie in C++:

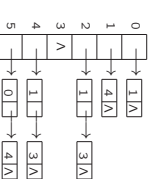
```
struct buur {
    int knooppuntnr;
    buur* volgende;
}
buur* inhoud[n];
```

29

Adjacency matrix en adjacency list voor voorbeeldgraaf 2:

$$\begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 \\ 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 \end{pmatrix}$$

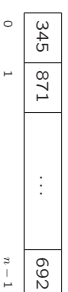
adjacency matrix

adjacency list

31

- array

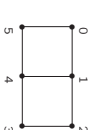
- enkelverbonden lijst

- dubbelverbonden lijst

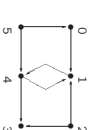
26

1.

$$V = \{0,1,2,3,4,5\};$$

$$E = \{(0,1), (1,2), (2,3), (3,4), (4,5), (5,0), (4,1)\}$$

2.

$$V = \{0,1,2,3,4,5\};$$

$$E = \{(0,1), (2,1), (2,3), (4,3), (5,4), (5,0), (4,1), (1,4)\}$$

3.

$$V = \{0,1,2,3\};$$

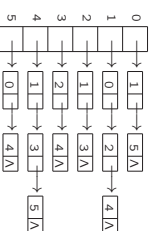
$$E = \{(0,1), (1,2), (2,3), (0,3), (1,3)\}$$

28

Adjacency matrix en adjacency list voor voorbeeldgraaf 1:

$$\begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 \\ 1 & 0 & 1 & 0 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 1 \\ 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 \end{pmatrix}$$

adjacency matrix

adjacency list

30

• **Lezen/leren bij dit college:**

Paragrafen 1.1, 1.2, 1.4 (t/m graafrepresentaties)

• **Werkcollege:**

donderdag 9 februari 2012, 13:45–15:30, zaal Plein

• **Opgaven:**

zie <http://www.ilacs.nl/home/vwilet/algoritmiek/>

• **Volgend college:**

donderdag 16 februari 2012, 11:15–13:00, zaal Plein

32